

**„Pan Tadeusz” –
konteksty i świat przedstawiony
pomocze edukacyjne dla uczniów
odpowiedzi**

MUZEUM
PANA
TADEUSZA
OSSOLINEUM

***Pan Tadeusz* – konteksty i świat przedstawiony**

Sceny ukazane na szkatule do przechowywania rękopisu *Pana Tadeusza*

1	grzybobranie	księga trzecia
	koncert Wojskiego	księga czwarta
	bitwa	księga dziewiąta
	polonez	księga dwunasta

2 Po raz pierwszy ksiądz Robak ocalił życie Hrabiego, ratując go przed niedźwiedziem w czasie polowania.

- 3**
- ◆ Zajazd na dwór Sopliców
 - ◆ Uczestnicy zajazdu zasypiają po uczcie zakrapianej alkoholem
 - ◆ Dobrzyńscy i Gerwazy budzą się związani przez Moskali
 - ◆ Przybycie Moskali i stronników Sędziego do dworu w Soplicowie
 - ◆ Szlachta zaściankowa zostaje zakuta w dyby
 - ◆ Major Płut żąda po tysiąc rubli za każdego buntownika
 - ◆ Przyjazd do dworu księdza Robaka, pomysł wyprawienia uczyty na cześć Moskali
 - ◆ Major Płut całuje Telimenę
 - ◆ Tadeusz policzkuje Majora Płuta
 - ◆ Początek bitwy z Moskalami
 - ◆ Stronnicy Sędziego uwalniają szlachtę dobrzyńską
 - ◆ Uwolniona szlachta dobywa broni przemyconej przez księdza Robaka
 - ◆ Ksiądz Robak, osłaniając Hrabiego, ratuje go przed śmiercią
 - ◆ Protazy i Wojski przewracają sernicę

- ◆ Kapitulacja Rykowa
- ◆ Zwycięstwo w bitwie z Moskalami

4 Gerwazy: Scyzoryk, pęk kluczy
Ksiądz Robak: habit mnicha

5 Ksiądz Robak to tak naprawdę Jacek Soplica, czyli ojciec Tadeusza. Po zabójstwie Stolnika Horeszki, w którego córce – Ewie – był zakochany, zbiegł i postanowił żyć w ukryciu, a następnie przywdział habit mnicha, aby odkupić swoje winy. Już jako bernardyn, pod przybranym imieniem Robak, powraca w rodzinne strony, chcąc zrealizować swój cel, jakim było przygotowanie powstania na Litwie.

6 sędzia	urząd ziemski sądowy; sprawujący go urzędnik przewodniczył sądowi ziemskiemu pracującemu w każdej ziemi i powiecie; rozpatrywał sprawy cywilne i niektóre karne osiadłej szlachty
wojski	tytułarny urząd ziemski nawiązujący do dawnego urzędu opiekuna kobiet i dzieci z domów szlacheckich, nad którymi sprawował pieczę w czasie pospolitego ruszenia
podkomorzy	urząd ziemski sądowy; sprawujący go urzędnik przewodniczył rozprawom sądu podkomorskiego rozstrzygającego sprawy dotyczące granic nieruchomości
asesor	urząd sądowy m.in. w sądach ziemskich; sprawujący go pomagał sędziemu i mógł uzupełniać komplet sędziowski
rejent	pełnił służbę przy sądzie ziemskim, sprawując pieczę nad kancelarią i archiwum sądu; przyjmował wpisy do ksiąg sądowych i wydawał z nich wypisy, sporządzał akty notarialne i miał pod opieką akta wieczyste
stolnik	tytułarny urząd ziemski, który wykształcił się z funkcji nadwornej pełnionej pierwotnie przez dworzanina opiekującego się stołem królewskim lub książęcym
woźny	szeregowy pracownik sądu, który podczas sesji sądowych odczytywał z wokandy kolejne sprawy i dbał o porządek na sali; roznosił także wezwania urzędowe i pozwy, które odczytywał lub przybijał do drzwi; ten urząd najczęściej sprawowali przedstawiciele drobnej szlachty

7 ◆ Kiedy do dworku w Soplicowie dotarła informacja o pojawieniu się niedźwiedzia w pobliskim lesie, postanowiono jeszcze tego samego dnia wieczorem wyruszyć na polowanie. **Falsz**

◆ Tadeusz oraz Hrabia znaleźli się w niebezpieczeństwie z powodu zmierzającego w ich kierunku niedźwiedzia, który przed śmiercią zdołał osiągnąć łapą włosów Hrabiego. **Prawda**

◆ Osobą, która oddała śmiertelny strzał w stronę niedźwiedzia, był ksiądz Robak. **Prawda**

◆ Kiedy niedźwiedź został zabity, polowanie od razu zostało zakończone, a jego uczestnicy rozeszli się do domów. **Falsz**

8 pobudka przed polowaniem
jazgot psów
wystrzały z broni myśliwych
odgłosy walczących zwierząt
walka z niedźwiedziem
triumfalny finał polowania

9 **Róg (epitety):** bawoli, cętkowany, długi, kształtny, kręty
Porównanie: *Ożywił knieje i dąbrowy, jakby psiarnię w nie wpuścił; kręty jak wąż boa; Wzdął policzki jak banię*
Metafora: *tryumfu hymn uderzył w chmury; beczenie żubra wiatr rozdarło*
Antropomorfizacja: *Powtarzały je dęby dębom, bukom buki; echo grało*

10 Asesor, Wojski, Tadeusz, Rejent, Hrabia

- 11** ♦ Ucztę wyprawiono z okazji ślubu Tadeusza i Zosi. **Falsz**
- ♦ Mistrzem ceremonii był Wojski Hreczecha. **Prawda**
 - ♦ Wszyscy zebrani goście siedzieli przy jednym stole. **Falsz**
 - ♦ W czasie przyjęcia Zosia miała na sobie strój litewski. **Prawda**
 - ♦ W pierwszej parze poloneza prowadził Podkomorzy. **Prawda**
 - ♦ Tadeusz i Zosia zdecydowali się na uwłaszczenie chłopów. **Prawda**

12 3 maja 1791
uchwalenie Konstytucji 3 maja

1792
konfederacja targowicka

4 listopada 1794
rzeź Pragi

okres po I i II rozbiórce Polski oraz
po upadku insurekcji kościuszkowskiej
tułaczka żołnierzy polskich

1797
powołanie Legionów Polskich
we Włoszech

13 pas suty (kontuszowy), konfederatka, czerwone buty, karabela, wyloty kontusza

14 futrzana kamizelka, kosz, plecak, latarka, kapelusz słomiany, skrzypec, lupa, opończa,
atlas grzybów

15

lisice (kurki – pieprznik jadalny)	borowiki	rydze	surojadki: srebrzyste, żółte i czerwone	opieńki
---------------------------------------	----------	-------	---	---------

16 [...] zaś innych imiona
Znane tylko w zajęczym lub wilczym języku,
Od ludzi nie ochrzczone, — a jest ich bezliku.
Ni wilczych, ni zajęczych nikt dotknąć nie raczy,
A kto schyla się ku nim, gdy błąd swój obaczy,
Zagniewany, grzyb złamie, albo nogą kopnie;
Tak szpecąc trawę, czyni bardzo nieroztropnie.

W powyższym fragmencie *Pana Tadeusza* autor uznał za nieroztropne impulsywne niszczenie grzybów, których nie zbieramy.